

jurnal inter IAL

世

POSTA MUNDI

12, januar 2012

CONTENTO

posta_Mundi, frazo #12			3
Præfatione ab Noptidamus	redactor	Latino sine Flexione	4
EL SAGISO	Charles Perrault, Igor Washirei	Paraglot	5
Nerealisat sonjes	Andoromeda	Rapidlingue	7
Stranja paroli ekiras mea boko	Partaka	Ido	8
La pozitivismo laŭ mi.	Aleksandro Ksaverio Kasanovo Domingo	Esperanto	9
Vorto-ludo. KAZO FOLO.	Partaka, Carlos Solís	Ido	11
El locos, ie quas me volum vizite (1): PICOS DE EUROPA	Igor Washirei	Paraglot	12
SEPARATE SED UNITARI	Umberto Eco, Rosto	Interlingua	13
Li Sonorilo Nebuli in Chersones	Rosto	Sibelingua	14
SONORILO	H. Ch. Andersen, Igor Washirei	Nov-Esperanto	15
Rubjerg Knude	Rosto	Sibelingua	19
Dun den Dan	Partaka	Populido	21
Skulptures ex sable	Rosto	Sibelingua	21
Dunas de Titano	Rosto	Latino sine Flexione	22
Vorto-ludo. POET	Rosto, Partaka	Lingua de Fantomas	22
*ILA PROFETO. PRI LA VESTI	Khalil Jibran, Partaka	Ido	23
ÆNIGMATE AB NOPTIDAMUS	redactor	Latino sine Flexione	24

Noptidamus
Freud

Latino sine Flexione
Lingua de Fantomas

posta_Mundi, frazo #12

Esperanto:

Se vi ploras pro tio, ke vi perdis la sunon,
la larmoj ne lasos vin vidi la stelojn.

Ido:

Se tu ploras pro perdir la suno,
la lakrimi ne permisos a tu vidar la steli.

Interlingua:

Si tu plora per perder le sol,
le lacrimas non te permittera vider le stellas.

Occidental/Interlingue:

Si tu plora pro har perdit li sole,
li lacrimis ne va te permisser vider li stellis.

Novial:

Si vu plora pro perda li sune,
li lakrimis non ve permise vu vida li steles.

Romanica:

Si tu ploras per perder le sol,
las lacrimas non te permetterant vider las stellas.

Omnial:

Sif vos plorus per perdade de le helie
les lakrimis imposiblus a vos vidar le steles.

ARIEL:

Si tu plore per perder le sol,
le lacrimis non te va permitter vider le steles.

Euriko:

Se to plore por perdatere le solyo,
le larmos no permiture a to videre le stellos.

LdP:

Si yu plaki por lusi surya,
larma bu lasi vidi sitar.

Sambahsa:

Sei plancs ob leusus id sol,
ia dakrus nient permitte tib vide ia stars.

Populido:

Se tu plor pro perdir le sun,
le lakrimis no va las tu vid le stels.

星

Præfatione ab Noptidamus

Salve, meo caro amicos!

Me es Noptidamus, docto et mago. Ut videtur, tempo veni, que me appare.

Nos nunc sede in bibliotheca, circa nos ubique super pegmas e mensas libros jace e sta. Libros grande et minusculo, sapiente et stulto, antiquo et novo, serio et festivo, benigno et maligno. Etiam diarios es libros. (Si vos non confunde diario et diarrhoea.)

Diario POSTA MUNDI es meo maximo amate. Raro libro ubi tanto linguas es.

Et nunc plus linguas que non usate in prior numeros: Paraglot et Nov-Esperanto de Igor Washirei et meo Latino sine Flexione.

Auctores de iste numero es:

Igor Washirei, Andoromeda, Aleksandro Ksaverio Kasanovo Domingo, Partaka et Rosto.

Nunc thema de numero es: "Homo et natura". Scientia et magia, ludo cum natura et lucta vers natura, veste que separa homo ab natura, et homo sine veste ut esser affine ad natura, e multo alio. Me opta ad vos harmonia cum natura.

semper vostro

Noptidamus

EL SAGISO

(a Charles Perrault, translatit ad Paraglot in 2012)

Una viduiso havim dua filiisos. El seniora stim tali simil al matro quad sua character e vulto, ut omni, qua la vidim, potestim cogite, ut le vid el matro; las amba stim tali desfektiv e tali fasta, ut on no potestim vive co las. El iunior filiiso, qua stim el plen portret di sua patro quad sua bones e honesteso, stim absqui to un es el belisim puel, ie quas on potestim reperte. Nam omni amor ordinari person, qua similem ad le, tar ho-ta matro caldi amorim sua senior filiiso, ac in ta-dem tempo la havim dir odio contri el iunior. La coactim la eze in el coctorio e laborate perpetui. Inter altra negotios ho-ta desfaust infanto debim duies in omna dio ite hauste aquo in valdi procla loc ac adporte ad dom ie plen granda hirnel. In un dio, quum la stim iuxti ta fonto, veniim ad la paupra mulier, qua la quezim, ut la daram ad la bibe. "Valdi libenti, mea bon," dicim el bel puel. Ac el actuti lavim sua hirnel e haustim aquo in el purisim' loc dil font ac adportim ad el mulier, omnum' subtenenti el hirnel, ut el mulier potestam bibe plus oportuni. Quum el bon mulier tranquilizim sua sitio, la dicim ad el puel: "Tu-st tali bel, tali bon e tali honest, ut mi deb face ad tu donin" (nam ho-to stim sagiso, qua sumptim supri su el formo di paupra paga mulier, vidiel, quali granda stom el lenes di ho-ta iun puel). "Me fac ad tu donin," continuim el sagiso, "ut apud omna lex, ie qua tu dicom, es tua or esitom au flor au car lapid." Quum ho-ta bel puel veniim ad dom, laa matro insultim la, quar la revertim tali tardi dil fonto. "Excuzam me, matro", dicim el desfausta puel, "ut me mansim tal diuti". E quum la loquentim ho-ta lexos, essaltim es laa or tria rozos, tria perlos e tria grand adamantos. "Ie quo me vid!" dicim laa matro co magna mir. "Parer ad me, ut es laa or essaltem perlos ac adamantos" Di quo ho-to veni, mea filiis?" (Ho-to stim el unemies, ut la nominim la sua filiiso). El desfaust infanto narim ad la naivi ie omno, quo eventim ad la, e, dum la loquentim, escadim es laa or multiez di diamantos. "Se stem tali," dicim el matro, me deb torzi mite mea filiis. Marisio, spectam, quo esit es el or di tua fratris, quum la loquem; an no stum ad tu svava have ta-dem ingenio? Tu deb sol ite fontorzi haustiel aquo; e quum paupra mulier quezom di tu bibe, tu darom lo ad la leni. "Stum valdi bel," respondim el filiis desleni, "ut me itam fontorzi!" - "Me vol, ut tu torzi itam," dicim matro, "ac itam actut!" El filiis itim, sed omnum' murmurenti. La prensim el belisim' argenta vaz, qua stim in el habitorio. Actuti quum la veniim ad el font, la vidim un sinioris, valdi diti vestiit, qua esitim es el silv e quezim di la bibe (ho-to stim ta-dem sagiso, qua sumptim supri su el form ac el vestiinos di principis, vidiel, quali granda stom el males di ho-ta puel). "An me veniim ho-torzi," dicim ad la el deslen e fasta puel, "daniel ad tu bibe? Certi, me adportim argenta vaso speciali por

to, daniel bibe ad ho-ta sinioris! Mea opino stem: prensam ips aquo, se tu vol bibe." - "Tu tuti no-st len," dicim el sagis sin irato. "Boni, nam tu-st tali serviaz, me fac ad tu donin, ut apud omna lex, ie qua tu loquom, esitom es tua or au serpent au ran." Actuti quum laa matro la cernim, la vocim ad la: "Na, mea filiis?" - "Si, matro", respondim ad la la-deslen, esiactenti un serpent ac un ran. - "Ah celo!" vocim el matro, "ie quo me vid? Laa fratris in omno-st culp; me pensom ad la por ho-to!" E la actuti cursim batiel la. El desfaust infanto ab cursim e refugiim in el propisim silvo. El filio di reg, qua revertim di venato, la obventim; e videnti, ut la-st tali bel, le rogim la, ie quo la fac ho-tibi tuti sol e quari la plor. - "Heu, sinior, mea matro abpelim me es el dom." El regid, qua vidim, ut es laa or esitim alquot perlos ac alquot adamantos, quezim la, ut la dicam ad le, quondi ho-to veniem. La narim ad le sua tut aventur. El regid considerim, ut tal ingenio hav grandior valor, quam omno, ie quo on potestum dare doti ad altra doncel, abductim la ad palatio di sua patro, el reg, quib le nuptim la. Sed de laa fratris nos potestem dice, ut la fïim tali deslepid, ut laa propria matro la abpelim ab su; ac el desfausta puel, multi cursinti e repertinti nuli, qua volum la accepte, mox mortim in angul di silvo.

translatit a **Igor Washirei**

O «Fea», «Sagiso»...
 Meo seno amico,
 tuo magia semper
 potente et justo es!

Yo ha tradukat le poeme "Nerealisat sonjes" in Rapidlingue.

Kordialim

Doro

Nerealisat sonjes

Nos volav komunim ridar,
nos volav komunim plorar,
esque tu ankor memora to?

Nos volav komunim parlar,
nos volav komunim taciturnar,
Nos amb ha sermentat to.

Yo not sava quo ha eventat,
nos nur volav komunim vivar.

Stranja paroli ekiras mea boko

Quankam me certe naskis oficale che València, chefurbo di Valencia-lando, me sempre timabas esar vera exterterano. Voluntez atencar lo yena!

Vi omna, supozeble, experiencis to quo eventas, kande ni tenas ulo e ta ulo fugas accidentale de nia manui... Yen ke, se posibla, ni probas chasar tal objekto, mem per du o tri quika e rapida movi, ante ke ol tervenez, ka ne? Kelka-foye ni sucesas e kelka-foye ne, ma ni ya kustumas reaktar tale.

E nun, me questionas vi:

Quon vi dicas dum ke produktesas la chasado?

Ka nulo? Kad "aye"? Kad ula parolacho? Kad ulo altra?

Ye plura yari ante nun, me deskovris kun surprizo, ke, dum eventar tal fenomeno, stranja paroli esis ekiranta mea boko; ed omna-tempe la sama paroli...

Kande me fine rezolvis naracar lo a mea spozino, yen ke, ye mea astono, me esis tote ne-kapabla riproduktar la stranja paroli, quin me tante dicabis.

Me do mustis vartar til ke, pos du o tri plusa okazioni, me sucesis lernar l'exakta paroli ekiranta mea boko.

Lore, me fine povis transmisar oli a mea spozino...

Tamen, e maxim stranje, kande l' fenomeno repetesis, me konstatis, kun mem plus astono, ke tala stranja paroli ne plus esis ekiranta mea boko, e lore, me mustis vartar du o tri plusa okazioni til ke, tote spontane, olti retrovenis.

Ka vi prizus saveskar mea stranja paroli exterterana?

Yen oli, unesme tal qual me imaginas oli esar skribita, e pose Idigita, por kelke pluklarigar la pronunco:

"Yetz kApana hotz", "Yetz kapa nahOtz" o "Yetz kapa na hotz"
("Yec kapa-na hoc", "Yec kapa nahOc" o "Yec kapa na hoc")

E nun, kara samplanetani (?), voluntez responder a me:

Ka tala stranja paroli memorigas da vi, ul-maniere, ula linguo teritorial, sive vivanta o mortinta?

Se yes, quon (plu o min) mea stranja paroli signifikus?

Nu, yo povus dir,
sed yo tacar prefere.

*Autoro: **PARTAKA** (Valenciano di Saturno, 13-7-2009) - Linguo: IDO*

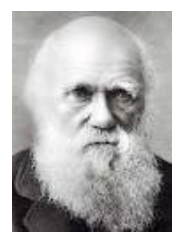
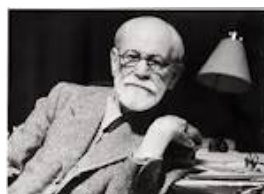
La pozitivismo laŭ mi.

La filozofio per Esperanto, post pli ol cent jaroj da ekzistado, estas preskaŭ ĉiam idealista filozofio. Ĝi povas esti "dekstra" idealismo (religieska), jam videbla ĉe la homaranismo de Zamenhofo mem, filozofia doktrino kiu inkluzivis (tre maltrafe!) la lingvon Esperanto kiel bazo de la ekumenismo, la pacismo, la deismo kaj la universala frateco kiuj komponis la homaranismon. Aŭ ĝi povas esti "maldekstra" idealismo, ankaŭ videbla ĉe la marksistoj, socialistoj, komunistoj kaj anarĥiistoj kiuj disvastigas siajn ideojn per Esperanto. La esperantismo, kiel sciite, estas "neŭtrala" homaranismo, sen eksplicita aludo al Dio, kaj nomita "interna ideo". La interna ideo restas malferma jen al la dekstra idealismo, jen al la maldekstra idealismo. Sed ĝi estas ĉiam idealismo, kaj, ĝis nun, la oficiala supozo estas ke Esperanto estas lingvo de paco, amikeco kaj solidareco; tial ekzistas idealistaj lingvaj ambiguecoj kiel "samideano", ĉu ano de la sama ideo aŭ religio, ĉu alia esperantisto. Kaj esperantisto ne estas nur esperantoparolanto, sed fakte ankaŭ subtenanto de la sama interna ideo, do "samideano".

Ĉe ĉi tiu etoso, la filozofa malidealismo aŭ realismo per Esperanto estas malfacile esprimebla, kaj malmultaj esperantoparolantaj filozofoj tiel agas, kiel la liberecana aŭ liberala radikala Ĵilberto Ledono (Gilbert Ledon) aŭ la marksista Ralfo Dumeno (Ralph Dumain).

Kaj ankaŭ mi estas realisto, malidealisto. Ĉar mi estas pozitivistoj, kaj esperantoparolanto, kvankam ne esperantisto.

Mia sinteno surprizas. Mi estas fakulo pri orienta filozofio, kaj oni supozas ke ni, orientalistoj, ĉiam flosas aŭ levitacias sur kaj eĉ super la maro de la nirvano. Aldone, miaj temoj estas ofte malkaŝe religiaj, kaj mia plejsupera celo estas (kiel ne?) la nirvano, la kompleta kaj spirita liberiĝo por la individuo. Ĉe la alia flanko, mi estas malkaŝa kaj radikala materialisto, do alprenante la eltrovaĵojn de Markso (Marx), Frojdo (Freud), Darŭino (Darwin) kaj multaj aliaj pensuloj kiuj senvestigas la homon de idealoj, kaj kiuj ĝin prezentas, realisme, kiel nudan beston kiu kuras inter la aliaj nudaj bestoj.

Jen, do, la klasika demando al mi: ĉu ekzistas Dio?

Nu, mi respondas: jes kaj ne. Sed ĉi tiu duobla respondo ne estas dubesenca nek hipokrita; male, ĝi estas klara kaj radikala.

Dio ne ekzistas: jen, ne ekzistas plejsupera estaĵo kiu iam kreis la homon, iam (ĉiam) flegas aŭ vartas ĝin kaj iam savos la homon, portante ĝin (se la homo havas bonan konduton) al la paradizo aŭ spirita ĉielo.

Dio ekzistas: jen, ekzistas la atingebla ebleco de feliĉa kaj eterna mensa stato, se la homo lernas la fizikajn kaj kosmajn leĝojn, kaj ilin ĝi uzas saĝe.

Ĉar, laŭ mi, Dio estas la eksperimenta scienco.

La pozitivismo, ekde sia fondado de Ogusto Komto (Auguste Comte) estas filozofio kaj religio. Sed, kiel religio, la pozitivismo rifuzas vigle la malraciajn delirojn. La pozitivismo ne ekskludas aŭ neas Dion, la eternecon de la animo, la paradizon, la reenkarniĝon, la karmon, la nirvanon kaj aliajn tradiciajn religiajn temojn. Sed ĝi postulas ke ĉi tiuj temoj estu ĉiam traktitaj laŭ la racia argumentado kaj laŭ la rezultoj de la kontrolitaj eksperimentoj.

Kiu etiko devenas el ĉio ĉi? Laŭ mi, unue sociale la agado devas garantii al ĉiuj homoj la panon kaj la pacon; intelektu, la rajton de disopinii kaj ne plu obei la beaĉon de la ŝafaro; kaj spirite, la ju plu des pli kompletan simpligon de la vivo, pasante de la materia konscieco al la spirita konscieco. Por ĉi tiu preterpaso de la materio al la spirito, la materia konscieco devas esti, antaŭe, en ordo.

Sed kun milito, malriĉeco, konkurenco, konkureco, timo al la korupta justico sen justeco, kaj tiel plu, neniel oni povas mediti kaj iri al diaj pensoj.

Por konstrui Dion kaj la ĉielon, unue ni devas, ĉi malsupre, aboli la inferon. Kaj ĉi tion ni ne atingos per preĝado al Jesuo aŭ al Mohamedo, sed per scienca analizo de la kaŭzoj el la milito, la jura koruptado, la malriĉeco kaj tiel plu. Ekzemple, la demografio, la ekologio kaj la ekonomio devas esti elteneblaj, sen la absurda skemo produktivista kiu ne kongruas, startopunkte, kun eksperimenta fakto: ke ĉiu mamulo, do ankaŭ la homo, havas netraireblajn limojn por sia optima demografia denseco. Neniu preĝado aŭ esotera doktrino faros ke la homo vivu bone kun meza temperaturo da kvardek kvin centigradaj gradoj, do malankaŭ kun meza demografia denseco da mil loĝantoj en unu kvadrata kilometro, malgraŭ ke ĉi tiu troa denseco estas ofta ĉe la urboj. La solvo estas, simple, redukti la demografian densecon kaj la temperaturon. Ni notu ke tro malgrandaj temperaturoj, aŭ tro malgrandaj demografiaj densecoj, ankaŭ provokas problemojn; do la ekvilibro estu nia gvidilo.

La Regno de Dio devas komenci ĉi tie, en la Tero. Kaj se ĝi komencas ĉi tie realisme, ĝi efektiviĝos ankaŭ spirite.

Ĉu la animo estas nemortigebla, eterna? Subtile, sed ankaŭ tre praktike, mi devas respondi denove ke jes kaj ne. La animo komencas, praktike, kiel mortigebla, sed se la individuo disvolvas kompletan individuecon, memstaran kosman konsciecon, ĝi kapablas daŭri post la ŝanĝoj aŭ la detruado de la korpo. Tio estas eterneco praktika. Se la animo ne disvolvas memstaran kosman konsciecon, ĝi mortas kaj reiros al korpa reenkarniĝo ĉe alia korpo, sen aŭ preskaŭ sen konscieco de sia transcendeo, ĝis kiam ĝi disvolvigu spiritan konsciecon. Per aliaj vortoj: ja la animo estas ĉiam eterna, sed la fizikaj kaj psikaj leĝoj faras ke tiu eterneco restu senkonscia, do senutila, se la individuo ne meditas por kompreni ke ĝi ne estas ligita al unu korpo nek al la materia mondo. La joko, la tantrismo, la budismo, la vedanto kaj la taoismo,

poste prezentitaj kiel "popolaj religioj", unue estis vere eksperimentaj sciencoj kiuj celis malkovri la kondiĉojn por ke la individuo akiru konsciecon de sia spirita naturo, kondiĉoj kiuj ne aperas spontane ĉe la homa socio, kiu estas animala socio inter aliaj animalaj socioj. Primitive, tiuj orientaj filozofioj estis nur eksperimentaj sciencoj, sen idoloj, sen ritoj, sen mitoj; kaj se ili havis templojn, la temploj estis la laboratorioj, la bibliotekoj kaj la debatejoj. La moralismo kaj la sindonemismo (altruismo) havis kaj havas neniun rolon ĉi tie, ĉar ambaŭ sintenoj estas neutilaj kiam ne, rekte, malutilaj. Tio kio gravas, ĉe ĉi tiuj spiritalaj sciencoj, estas malkovri kaj apliki la eksperimentajn kondiĉojn por ke la homo atingu memstaran konsciecon. Tiuj kondiĉoj, laŭ la rezultoj de la serĉado, estas fizikaj, ĥemiaj, biologiaj, ekonomiaj, politikaj, lingvistikaj, seksaj, artaj, historiaj, demografiaj kaj precipe psikaj. Kiam ĉi tiuj kondiĉoj estas plenigitaj, Paramahansa Marga, aŭ, en sanskrito vedanta, la Vojo de la Plejsupera Sanktega Cigno, restas preta por ke la cigno, la animo, flugu libera.

Mi regurdas: Dio ekzistas, kaj ĝi estas la eksperimenta scienco.

Kaj se vi deziras filozofe debati mian pozitivismon, tion vi faru, volonte el mia flanko!

*Amike, el Aleksandro Ksavero Kasanovo Domingo,
elektronika poŝto trigrupo@yahoo.es (trigrupo arobo yahoo punkto es).*

Linguo: Ido; komponinti: **Partaka e Carlos Solis**

El locos, ie quas me volum vizite (1): PICOS DE EUROPA

Stem evident, ut in el mund repertersem multiez bel locos, sed on no hav sat temp au monet vidiel omna ta miraclos. Bonfortuni nun nos hav ta functo in Google Maps, grat ad qua nos potestem viate multi, etiam no esitinti es nosa cambro, nam nos hav to omno in nosa computeros. Adhuc no omna locos vidiblem in perspectiva Google-Fotos, sed plur landos iam hav sua fidel reprezentato in el interret. Un es ta landos stem Hispanio, valdi bel lando, sed se on me rogam, quorzi me volum veherse in Hispanio, me dicum de sol alquot locos, e, quo-st alquant extran, los no-st ta maxim famoz locos, sed tas minus boni gnotet. Recenti me viatat multi per Google Maps ad el montario Picos de Europa - valdi bel region in Asturias, alquanti et in Cantabria e Leon in norda Hispanio. El nomin signific simpli "Apicos di Europo".

To, quo-st curioz quad ta vald alta montocaten es to, ut etsi lo-st parto di Cantabria Montos, lo parer alquanti solitaria, forsan exacti ob sua altes. Altra curioza reo stem tal, ut Picos de Europa iac propi ad Atlantic ac on no egem multa tempo por atinge ta montario, se on viate exempli di Gijon, qua iac apud el ocean. In Hispanio, qua parer ad multa humanos ste tuti calda lando, ta norda parto stem etiam alquanti frig, e quali me perlectim, crebri pluviem tibi. Picos de Europa parer ste alquanti feru, etsi el lexo "feru" forsan no-st bon, nam facti los no-st tam feru, quam prestiori solitaria pra mea coniecto, ed aspect alquanti trist. Se on init ad-in el montario, in mult locos el montos parer ste no vald abrupta, co len declivinos e vasta lacos. Tamen exist et locos co alta parietos, valdi forti impresenta, co character simil ad ta di Alpos. Exempli ie tal loc on potestem vide di Fuente De. El altisim monto stem Torre de Cerredo - co 2648 metros supri el marogrado.

On potest adproperse ad Picos de Europa di plura locos, el maxim famoz stem:

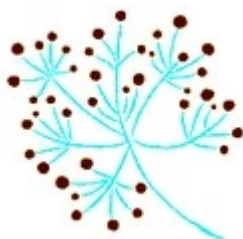
- di Fuente De
- di Posada del Valdeon
- di Cangas de Onis
- di Arenas de Cabrales

Picos de Europa consist es tri cardinal masivinos:

- Andara (estibi)
- Uriello (centribi)
- Cornion (vestibi)

Me valdi lub admire el prospecto di directo di Potes e postri di Fuente De. Et altra beliez loc stem Covadonga co miracloz Basilico di Santa Maria la Real e templiol ad Sancta Maria in magna rupo. Covadonga iac in norda parto dil montario.

Me languem, ut alquum' me potestom vizite ta loc, sed nun me delectetem al interactiv viatato co Google. Supri el foto vidiblem Trillayo in Picos de Europa.

Scriptet a Washirei

Si de Europa, io rememorava, que ancora fragmentos non traducete resta ex “Pro Federation de polyglotes” de **Umberto Eco**. Altere fragmentos per vario linguas es in numeros de POSTA MUNDI 3, 4 e 7. Nunc iste es le ultime fragmento, illo es in Interlingua.

Rosto

SEPARATE SED UNITARI

In 1943 Alberto Savinio scribeva: “Le concepto de nation originalmente esseva un concepto expansive e dunque active e fertile. Como tal, illo inspirava e formava le nationes de Europa, in le medio de qual nos nasceva e viveva usque nunc. Postea iste concepto perdeva su expansive qualitates e nunc assume restrictive qualitates.”

Io possede in commun con Savinio iste unitari e Europee vision...

Totevia, nation remane un profunde elemento de identitate. Li problema super iste elemento de identitate es que illo debe confunder se in le multilinguistic perspectiva, in Europa de polyglotes.

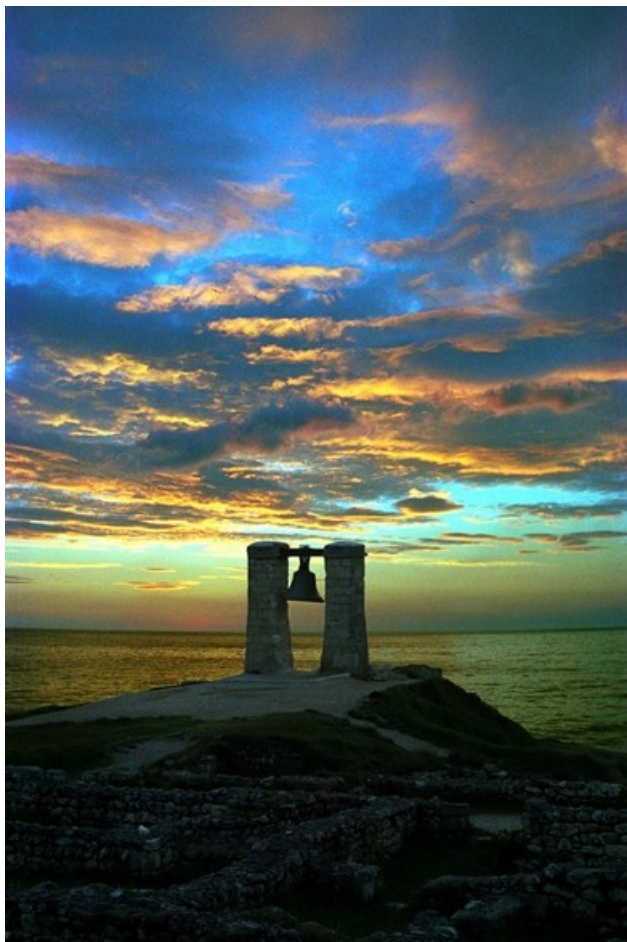

Europa debe devenir un pais de traductores – homines qui habe profunde respecto pro le original texto e profunde amor de lor national lingua, sed qui anque cerca construir un equivalente. Tal es le concepto de Europa. Per traduction nostre lingua es inricchite pro comprender se melio.

Un Europa in qual franc e marc non existe jam, sed Ecu existe es normal secundo me. Sed il debe anque esser un Europa in qual quando vos es in Paris, vos es in Paris, e quando vos es in Berlin, vos es in Berlin! In iste citates nos debe poter sentir duo profundemente differente civilisationes que face se comprendite e amate.

Li Sonorilo Nebuli in Chersones

Li heróes del fabele “Sonorilo” da H. Ch. Andersen, kel es sur li sequenta pajine, sercha li fonte del sono, kel es simila al sono de un sonorilo. In li fine de su voyage ili atinga li rive del mare.

Yen ke, in li urbe Chersones, kel es in Krimea che Nigra Mare, sur rive un sonorilo sola pende sur du pilones. Un alta home pova atingar li sonorilo per su manu starante sur grunte.

Li sonorilo es un atrakcione por turistes e anke por piktistes, do no nur multa fotos de ista loke existe, ma anke multa pikturas. Li loke es tre bela. Li sonorilo have longa e interesanta historia.

Forsan lo maxim impresiva es, ke it durant circa 50 yares pendev e servav in li famoza Notre Dame de Paris. In yare 1913 li guvernerie de Francia bonvole retrodav li sonorilo a ituya original loke in Chersones, e til

yare 1925 it pendev in su kirke. Posim, li ateistik sovetik guvernerie luktante kontre religia fuziv omna sonorilos in li loke, e nur ista sonorilo evitav tal destine. It esev pozat sur du pilones e esev uzat kom signale por naves dum nebula por asister in orientacion. Pro to it es nun konosat kom “li Sonorilo Nebuli”. Ibe it pende til nun.

Rosto, in Sibelingua

SONORILO

*(da H. Ch. Andersen, tradukita en Nov-Esperantu te 2011/2012 surbaze de
Esperanta versio da L. L. Zamenhof)*

En la dezvasta straton de la granda urbo, kite la solo subiris ey la nubon supere inter la kamentubon lumis goldkoloro, lor tay lor altray awdis za stranga tonu, simila al sono de prejeja sonorilo, sed pre la bruo de la veturilon ey de la movado oni povis distingi ju onle dur kurta momento. "Nunke sonas la vespera sonorilo!" oni diradis, "nunke la solo subiras!" Extere de la urbo, kibe la domon kum sia jardenon ey mikra pecon di kampo staris pli dezdense, la promenanton vidis la vespera cielu ankore pli bele ey awdis la sonadu de la sonorilo ankore pli forte. Oni avis la impresu, qaze la tono sonas el za prejejo profunde interne en la silenta bonodora arbaro, ey la homon rigardis en ta direkcio, ey lina animstando farevis solena.

Aristark Lentulov, 1928,
Sunu super tegmenton. Subiro.

Tie dawris multe di tempo. Unay diris al la altray: "Kor tibe en la arbaro trovevas prejejo? La sonorilo avas ya mirabla, belega sonu; kor nin ne eliroy ey rigardoy ju pli proxere?" Ey la richolon veturis, ey la dezricholon iris, sed la voyo semblis al lin rimarkable longa, ey kite lin atingis grupu di salikon, kayn kreskis be la rando de la arbaro, lin sidevis, rigardis superew al la longa branchon ey opiniis, ke lin nunke ripozas en la ple vera verdeyo de la arbaro. La sukerajero venis el la urbo ey starigis sia tendu, ey pose venis ankore un sukerajero ey pendigis kale insignu super sia tendo sonorilu, kay, shirme konter la pluvo, estis gudrita ey ne avis frapilu. Kite la homon iris rukew alheyme; lin opiniis, ke estis tre romantike. Tri personon asertis, ke lin penetris jis la fino de la arbaro ey chite awdis la mirabla sonadu de sonorilo, sed lin avis la impresu, qaze ji venas el la urbo. Unay el lin verkis longa versaju ey diris, ke la sonorilo sonas kie la vocho de patrino en la orelo de shia amata ey saja infano, ke na melodio estas pli bela ki la sonado de la sonorilo.

Anke la rejo de la lando atencevis pri to, ey hi promesis, ke al lay, kay povos klarigi, dey kibe venas la sonado, hi donos la titulu de "mondsonorilolo", ive en ta okazo, se montrevus, ke la sonado venas ne dey sonorilo. La promeso de ti franda titulo logis nunke multawn en la arbaru, sed trovevis onle unay, kay rukvenis kum za speco de klarigo. Hi diris, ke nolo jis nunke penetris safe profundew, ive hi selfa anke ne, hi tam' asertis, ke la sonado venas dey exterordinere granda strigo en kavo de arbo; ke to estas sajega strigo, kay senceste frapas per sia kapo la arbu, sed kor la sonado venas el jia kapo, kor el la kavita trunko, tu hi ankore ne povas konstati kum plena certeco; ey pre ta klarigo hi ricevis la titulu de mondsonorilolo, ey hi verkadis chayare mikra traktatu pri la strigo. Sed malger to oni ne savis pli ki prae.

Estis konfirmado; la pastro parolis bele ey kuore; la konfirmaton estis emociita. To estis ya importa tago por lin, el infanon lin subite farevis plenkreska homon, la infana animo nunke qaze devis transflugi en pli prudenta personu. Estis ple charma sola lumo, la konfirmiton faris ekskursu exter la urbu, ey el la arbaro sonis mirable forte la granda nekonata sonorilo. Lin tuy' eksentis deziru serchi ju, ey onle tri ne alevis. Un knabino devis rapidi alheyne por surprovi sia bela vestu, kar juste la vesto ey la balo estis la kawzo de lo, ke shi yame nunk' estis konfirmita, altre shi lernus ankore un yaru. La dumay, kay rifuzis partopreni en la entrepreno, estis dezricha knabo, kay pruntis al si la konfirmacia surtutu ey la botun de la filo de sia mastro ey devis rukdoni lun jis difinita horo. La trimay diris, ke fremda loku hi vizitas onle en akompano de sia gepatron, ke hi chite estis bonkondata infano ey volas resti tala anke pos la konfirmo; pri to oni tute ne devus ridi, lin tame ridis. Tri el lin do ne iris; la altrayn trotis anterew. La solo lumis, ey la birdon kantis, ey la konfirmiton kumkantis ey tenis sun reciproke ye la manon, kar ya ankore nala profesia sorgon lun premis ey juste hodie lin en tute speciala senco estis infanon de Dio.

Sed balde du el la ple mikrayn lacevis ey tipre iris rukew al la urbo. Du mikra knabinon sidevis ey plektis florkronun. Lin anke ne kumiris; ey kite la altrayn atingis la salikun, en kaes ombro la sukerajero aranjis sia lojeyu, lin diris: "Yen nin estas ci-tibe en fresha aero; la sonorilo ya en efektivo ne existas, ji existas onle en la imago!" En la sama momento profunde en la arbaro eksonis la sonorilo ti majeste ey solene, ke qar or qin decidis penetri ankore pli profundew en la arbaru. Ji estis exterordinere

densa ey ombra, onle kum deffacilo oni povis iri anterew, asperulon ey anemonon kreskis tro abonde, floranta konvolvulon ey trunketajon de rubuso, en formo de longa girlandon pendis inter la arbon, en kayn kantis la naktigalon ey ludis la radion de la solo. Ho, estis belege, sed por knabinon to ne estis irebla voyo, lin disshirus al si la vestun. Tibe kushis granda blokon di roko, cirkerkreskita da musko di cha koloron, la fresha fonta aqo vikle elspricadis, ey mistere sonadis la monotona "kluk, kluk".

Max Ernst, 1927. La arbaro.

"Kor jore to estas la sonorilo?" diris un el la konfirmiton, ey hi kushevis ey atence askoltis. "Tu oni devas fundamente esplori!" Ey hi restis ey lasis la altrawn iri pli fernew. Lin alvenis al domo, aranjita el arboshelo ey branchon; granda arbo kum sovaja pomon estis klinita super ji, qaze ji volus shuti sia benu sur la tegmentu, sur kay staris rozon en plena florado. La longa branchon etendevs cirker la tuta frontono, sur kay pendis mikra sonorilo. Jore ci-taw oni awdis? Kum exepto de unay, lin cha estis yesopinia pri to. Sed tay asertis, ke la sonorilo estas tro tro mikra ey delikata, ke oni povoy awdi ju ti ferne, ey

tipre la altrayn diris, ke tala personon chite pretendas esti pli saja. Lin lasis hu iri sola; ey ki pli fernew hi iris anterew, ti pli ey pli hia brusto plenevis de la sento de arbara soleco. Hi tame chite ankore awdis la mikra sonorilu, kay amuzis la altrawn, ey dey tempo al tempo, kite la vento alportis la sonun de la sukerajeyo, hi povis anke awdi, kie la urbanon tibe kantis che sina glaso di wino. Sed la profunda tonon de la sonorilo tame sonis pli forte, ey hi avis preske la impresu, ke kume kum ji ludas anke orgeno, la sonon venis dey la sinstra latro, dey la latro de la kuoro.

Subite zo ekbruetis en la arbetajo, ey anter la rejido aperis mikra knabo en ligna shoon ey en ti kurta jako, ke oni povis tre bone vidi la longu de hia manartikon. Hin amba reciproke sun konis; la knabo estis juste lay el la konfirmiton, kay ne povis kumiri, kar hi devis rukveni alheyme ey

rukdoni al la filo de sia mastro la surtutu ey la botun. Tu hi faris, ey nunke hi en sia ligna shoon ey en sia dezricha veston iris sola, kar la sonorilo sonis ti forte, ti

profunde, ke hi ne povis konterstari. "Nunke nin povas ya iri kume!" diris la rejido. Sed la dezricha konfirmito kum la ligna shoon estis tre embarasita, hi tiretis sia kurta manikun de la jako ey diris, ke hi timas, ke hi ne povos ti rapide kumiri, ulter to hi opinias, ke oni devas serchi la sonorilu dextere; kar ta loko enavas ya chu

granda ey bela. "Nya, en tala okazo nin kompreneble ne iros kume!" diris la rejido ey faris adia kapsignu al la dezricha knabo. Ci-tay eniris en la ple dezluma ey ple densa partu de la arbaro, kibe la dornon disshiris al hi la vestun ey vundis al hi la vizaju, manun ey piedun. La rejido anke ricevis kelka forta gratun, sed la solo prilumis hia voyu, ey hu nin nunke seqos, kar hi estis vigla knabo. "La sonorilu mi volas ey devas trovi!" hi diris, "ive se mi devus iri jis la fino de la mondo." Malbela simion sidis supre en la arbon ey grincigis sia dentun. "Kor nin batoy hu? kor nin batoy hu?" lin kriis unay al la altray, "hi estas rejido!"

花

Sed hi senlace iris pli ey pli profundew en la arbaru, kibe kreskis la ple stranga floron. Tibe staris blanka stelforma lilion kum sangruja staminon, cielblua tulipon, kayn briletis en la vento, ey pomarbon, kaes pomon tute similis granda brilanta sapa

花

vezikun. Prezentoj al vi kie ta arbon devis brili en la sola lumo!

Chalatero cirker la ple sukoplana verda herbeyon, kibe cervo ey cervino ludis en la

herbo, kreskis belega kverkon ey fagon, ey kibe la shelo de zay el ta arbon krevis, tibe el la fendo kreskis herbo ey longa trunketajon. Tibe trovevis ive granda arbara spacon kum tranqila lagon, sur kayn najis blanka cignon ey batadis per sia flugilon. La rejido ofte haltadis ey askoltadis, ofte hi pensis, ke la sonorilo sonas al hi superew el unay el ta profunda lagon, sed hi tuye rimarkis denove, ke la sonon venas ne dey

tibe, sed pli profunde el la arbaro. Yen la solo subiris, la aero brilis fayroruje, sankta silento disvastevis en la arbaro, ey la rejido, starevis genue, kantis sia vespera kantu ey diris: "Nite mi trovos lu, ku mi serchas! Yen la solo subiras, pra kite ji tute kashevos sub la tero! Mi iros sur ta rokun, kayn majeste levevas en la aeru libe, kibe staras la granda arbon."

Ey hi fortike alkrochevis al trunketajon ey radikon ey grimpis suprew al la dezseka stonon, kibe su tordis aqoserpenton, kibe la bufon qaze boyis hu; hi tam' atingis la supru, pra kite la solo, rigardata dey ta altaĵo, tute subiris. Ho, kala belegeco! La maro, la nemezurebla, belega maro, kay per sia longa ondon frapadis la bordu, etendevis anter hi, ey la solo staris kie granda luma altaro ferne, kibe la cielo ey la tero donis al si reciproke la manu. Cho kumfuzevis en flama koloron, la arbaro kantis, ey la maro kantis; ey hia kuoro kumkantis. La tuta naturo estis granda sankta preĵejo, kaes pilastron estis arbon ey svebanta nubon, kaes velura tapisu prezentis floron ey herbon ey kaes granda kupolo estis la cielo selfa. Tibe supere extingevis la ruĵa koloron, dur kite la solo ziente pos ziente dezaperis, sed milionon di stelon eklumis, milionon di diamanta lampon radiis, ey la rejido etendis sia brakun al la cielo, al la arbaro ey al la maro, - ey en la sama momento dey la dextera latero alvenis la dezricha konfirminto kum la kurta manikon ey la ligna ŝoon; hi alvenis en la sama tempo, alvenis per sia voyo, ey hin ekkuris renkonte unay al la altray ey tenis sun ye la manon en la granda templo de la naturo ey de la poetio, ey super lin eksonis la nevidebla sankta sonorilo, cirkersvebata da sankta spiriton, en joykria Haleluya!

Igor Washirei

Konstantin Bogayevski, 1912.
Navon. Vespera suno.

砂

Rubjerg Knude

Rubjerg Knude es un olda lum-turme in norde de Dania, proxime al mikri vilaje *Lønstrup* in *Hjørring Kommune*, ube li tota regione cirka li vilaje sufra pro erozie e konstante movanta sable. Vaganta dunes es kustumala hike.

In XIX sekl li regione vivev per piskada, harda vivo plena per danjero. In yare 1877, auguste 11, un granda storme eveniv. Un mikri riverete pro fluvies de akua devenav un granda lakuna in li grunte, longa ye 360 metres, vasta ye 15 m. e profunda ye 4.5 m., pro ko kelka domes esev destruktat. Li piskistes in ta tempe esev in li mare e no savev, ko eveniv che lesi heme. Li lakuna jace tra li vilaje til nun e es nominat *Bækslugten*.

Bækslugten

Alor natural kondiciones in ista regione inter mare es severa, e un lum-turme ya esev bezonat. In yare 1899 konstrukto de Rubjerg Knude esev komensat. Originale esev li idéa konstruktat flotanta lum-turme, ma isto esev tro chera, li regione no havev tanta pekunie. Li lum-turme esev pozat sur grunte ye 200 metre del rive mari, ye 60 metre super li nivele de mare. Li altore es 23 metre. It kustav 176 000 krone. Per li standarte auri, kel funkcionav in ta

tempe, it esev ekuivalenta 71 kilograme de pura aurum.

Li prima lume esev brulat ye 27 de decembre, 1900. In ta tempe in Dania ja funkcionav elektrik lum-turme de *Hanstholm*, ube esev vapori dinamo-mashine e arki karbonik elektrolampe. Tamen Rubjerg Knude komensav laborar per gaze pro ke lume de gaze plu bone penetra nebule, ko esev bezonat por li loke. Gaze esev produktat che li lum-turme ipsa, per kalidifiko de grase. Isto esev desfacila procese demandanta multa laboro. Pos kelka yares li lum-turme komensav funkcionar per kerozene. In yare 1948 elektrik lampe ye 550 Watt esev instalat. Tanta povo esev suficienta pro ke dekomense in li lum-turme lume esev fokusat per li sistema de

linses. Ista linses esev fabrikat manuale e kustav 42 000 krone, granda parte del tota kusto del lum-turme. Li tota sistema turnav de un direkcione a altra, it flotav sur merkuri e esev movat per horloji mekanisme. Jornim li linses esev kapabla fokusifikar lume de Sune e tale brulir alko cirka li lum-turme, un dome in li vilaje exemplim. Pro to durantu jorne li lanterne esev kovrat per dika drape.

Dekomense che Rubjerg Knude tri vires laborav, e ili vivev ibe kun su familias. Li postenes esev: li regardante, li asistente e li gardante. Omna tri havev multa laboro, e maxim multa laboro esev in unesma yares kande li lum-turme funkcionav per gaze. Mekanismes bezonav konstanta regardo por ke ili funkciona normale. Li horloji mekanisme bezonav

eser reforsat kada tri hores. Anke esev special sonik signale antinebuli, kel in kaze de nebule bezonav eser inforsat. Plus labores pri restauracione de edificies: reparar tekte domajata per storme, o simple pigmentir mures, etc. Anke ili esev obligat kolektar ornites kel influgav aden li lanterne durantu nokte, kontar kuenta e de kualas species li ornites es e reportar al muzée de zoologia in Kopenhagen. E, finfinale, eliminar li sable, precipue pos yare 1920.

Li sable konstante reptav e kovrav Rubjerg Knude. Li omna historia del lum-turme es li historia de milite de home kontre li sable. Dekomense li sable pleniv li puteo e ocidev li jardene. Homes instalav ligna skrenes e plantav herbe por haltir li sable, ma li sable atakav. In yare 1953 li dune tante kreskav ke li signale anti-nebuli no plu esev audiat del mare. In 1968 omna penes viktoria li sable esev abandonat. Ye 1-ma de auguste 1968 li lum-turme esev lumifikat li lasta foy. (Nur lume aparav un foy plus ye 27.12.2000, kande 100 yares esev celebrat.) Li dune es in konstanta movo e li aspekte del loke chanja.

In 1980 li muzée de sable esev apertat in li edificies del lum-turme. Li muzée esev pri sable, geologial tavole de sable, e anke pri Rubjerg Knude ipsa e ituya historia. Anke ibe esev vendeye de kafe. In 2002 li sable igav homes komplete abandonar li edificies. In 2009 dometes cirka li turme esev ruptat pro preso del sable.

Li vilaje *Lønstrup* kontinua su vivo. It have cirka 500 konstanta habitantes, ma isto no plu es un vilaje de piskistes. Li habitantes okupa se per ne-granda fabrikada de diversa artes: spiro de vitre, ceramika, gemes, sucine, piktures, skulptures. Cirka li vilaje desde 1920 multa dometes someri por turistes esev konstruktat. Nun in sezono someri til 10 000 turistes durantu un semane vizita *Lønstrup*. Ex interesanta edificies hike anke es *Mårup*, un mikra anciena kirke konstruktat cirka yare 1250. It es partim demontat. Dekomense it esev konstruktat ye un kilometre del rive mari. Nun pro erozie del rive it es ye kelka metres del mare. Pos un o du yares li mare komplete atingara li kirke. Pos cirka 20 yares li mare atingara *Rubjerg Knude*.

Rosto, in Sibelingua

Dun den Dan

Den Dan, dan, Don, dan, don a Din, dan, dun: Dun den Dan.

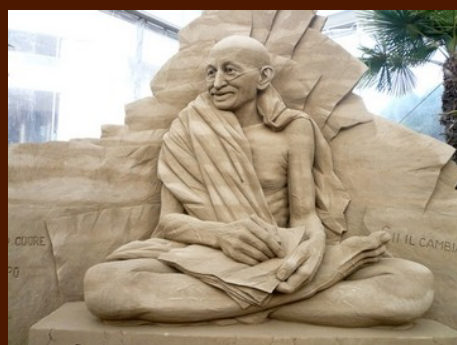
Text: Partaka - Ling: Populido

Skulptures ex sable 砂

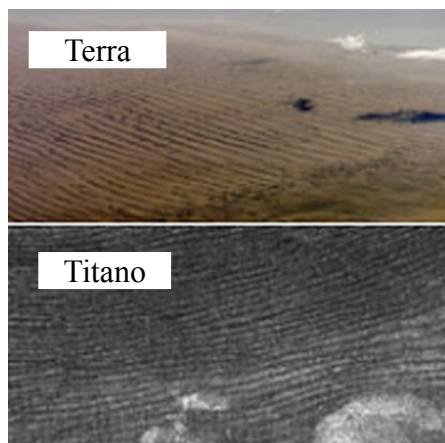
Anciena ludo infanti, konstruktar kasteles ex sable, in XXI sekul evolucionav ye serioza arte pri kel serioza artistes okupa se. Granda festivales de skulptures sabli kel eveni in diversa landes atrakta multa popule e pekunie. Li skulptures rapide destrukta se. Homes vidente li astononanta impresiva art-labore in foto dezira per su propra okules vider kurte viventa belitate.

Kuankam ista arte have su origine in kasteles konstruktat che plaje apud mare, sable riveri es plu apta por tal skulptures kam sable de mare. Anke moderna artistes uza akua mixata kun substancies glutiniva, pro ko li skulptures pova viver kelka monates. If uzar pura akua, li longore de lesi vite pova eser kelka dies.

Rosto, in Sibelingua

Dunas de Titano

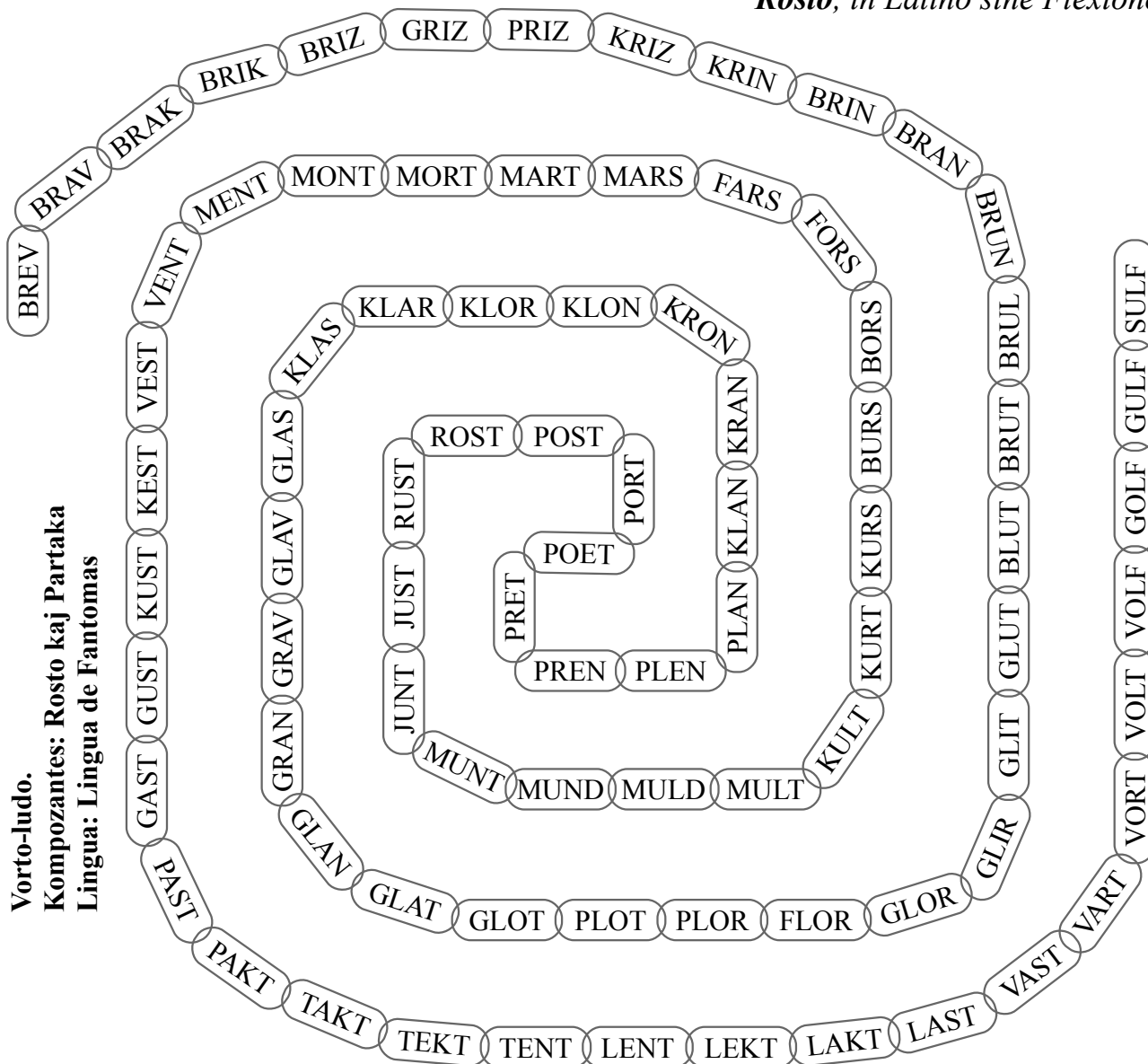
Frigo Titano, grande luna de Saturno, in multo aspectos es simile ad Terra. Id habe lacos, nubes et pluvia, quod tamen es non ex aqua, sed ex liquido methano et ethano. Id habe atmosphaera ex nitrogenio, id habe composito organico, et id habe sabulo, quod es non ex silicio, sed ex hydrocarboneo.

Etiam vento de Titano crea dunas de Titano,
grande undas ex sabulo.

In recente tempo doctos de Europa et USA
delege que dunas de Titano es vario, et iste varietate es
analogo ad varietate de dunas de Terra.

Vario vento crea vario dunas de Terra, anque vario vento crea vario dunas de Titano.

Rosto, in Latino sine Flexione

*ILA PROFETO

da Khalil Jibran

PRI LA VESTI

E texisto demandis: 'Parlez' a ni pri la vesti.

E lu respondis:

La vesti celas multo ek via beleso, ma li nule kovras via ledeso.

E mem serchante, che la vesti, la libereso dil arkano, forsan vi trovos harneso e kateni che li.

Dezirinde vi recevos suno e vento, montrante plu multo ek via pelo, e min multo ek via vestaro.

Nam la vivo palpitas che l' suno-lumo, e la manuo di la vivo, che l' vento.

Uli ek vi dicas: "Es la nordo-vento, ta qua texabas la vesti qui kovras ni".

E me dicas: Yes, la responsanto ya esis la nordal aero.

Tamen, la shamo esis olua texo-mashino, e la tendini plumoligita esis olua filaro.

E kande ol esis fininta sua laboro, ol rideskis ibe, che l' bosko.

Ne obliviez, ke l' pudoro es kuraso kontre l' regardo de persono ne-pura.

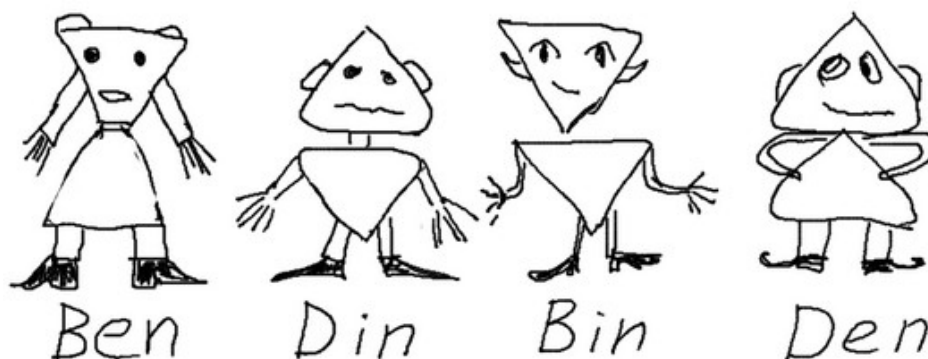
E kande l' ne-puro desaparabos, qual kozo esos la modesteso, ultre entravilo e desnobleso che via mento?

E vi ne obliviez, ke l' tero su-delektas lor sentar la pezo di via nuda pedi, e ke l' venti su-amuzas jeketante kun via hari.

[...]

Tradukuro: PARTAKA - Linguo: IDO

ÆNIGMATE AB NOPTIDAMUS:

Quattuor studente: *Ben*, *Din*, *Bin*, *Den* habe in examene quattuor æstimatione: eccellente :)) bono :) mediocre :/ male :(

Qui habe quale æstimatione?

Caro Partaka,
me nosce que es
tuo lacerta,
ex numero 9 de PM,
Id es *guyhoy*.

